

«КОНСТИТУЦИЯ
МЕНИКИ, СЕНИКИ,
БИЗНИКИ! КОНСТИТУЦИЯ
ЎЗИМИЗНИКИ!»

4-5

2023-yil
11-aprel
seshanba
№ 44-45
(4797)

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
REFERENDUMI
2023

ИМКОНИЯТ ВА
РАГБАТНИНГ
ХҮҚУҚИЙ
МАНБАИ

Ватанимиз – ёшлар мамлакати. Юртимиз аҳолисининг қарийб 64 фоизини ёшлар, яъни 30 ёшгача бўлганлар ташкил этади. Албатта, бу, давлатимизнинг катта кучи ва қўдрати, шунингдек, зиммасидаги улкан масъулияти ҳамдир.

Ёшлар учун ҳар доим ўқиш, иши бўлиш, оила қуриш, яшаш хонадонига егалик қилиш каби масалалар мухим хисобланган. Шу сабаб янгилаётган Конституциямиз муҳокамасида оила, болалар, ёшлар масаласига оид ўзаришларда ёшлар фоал иштирок этган эди.

Айни вақтда давлатимиз уларнинг орзулари ечимини ўз зиммасига оләти. Янгилаётган Боз қомусимизда ёшларнинг сифати тавлим олиши, ишга жойлашиши, уйжайга эта бўлиши кафолатлари киритилмоқда.

Ўйлайманки, барчамиз умумхалқ референдумида ҳам фоал иштирок этиб, эртамиз учун овоз берамиз.

Жамол АНДАҚУЛОВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалари
Федерацияси Сирдарё вилояти
кенгаси раисининг ёшлар
масалалари бўйича маслаҳатчиси

Эътибор
«Шу пайтгача
сихатгоҳга
бормаган эдим...»

– 56 ёшдаман. Салкам 10 йилдан бўён Оҳангарон шаҳар ободонлаштириш бўлимида ишлайман. Шу вақтгача сира сихатгоҳда даволанмаганман. Турмуш, рўзғор, бола-чақа ташвишидан ортиб, бориша жазм этишининг иложи бўлмаган. Бугун кутилмаганда бепул йўлланма бериши. Бу эътибордан гўёки бошим осмонга етди. Президентимизга, касаба уюшмалари га чекизиз раҳматларимни айтдим.

Оҳангаронлик Фарида опанинг Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси ажратган бепул йўлланма топширилётгандаги дил изҳори эътиборини торти. Дарҳақиат, аёлларимиз оила, рўзғор ташвишилар билан бўлиб, умр ўтганини сезмайди, ёшлик даврим-ку, ўзин учун ҳам яшай, демайди, ўзини унутади. Ана шундай меҳнатсевар, матонатли бизнессизларимиз.

Оҳангарон шаҳрида истиқомат қилувчи ижтимоий оғир аҳволдаги хотин-қизларга Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси ҳамда Оҳангарон шаҳар юқимилиги вакиллари томонидан тизим тасаруфида сихатгоҳларда даволаншлари ва ҳордик чиқарилари учун бепул йўлланмалар тақдим этилди.

Маълумот учун: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси томонидан аёлларни ижтимоий қўллаб-кувватлаш, саломатлигини мустаҳкамлаш мақсадида Тошкент вилоятидан 110 нафар аёлга «Ботаника», «Заркент», «Қўйи-нур» сихатгоҳларида дам олишлари учун бепул йўлланмалар ажратилган. Уларни ўз эгаларига етказиб бериш ишлари давом этирилмоқда.

Холида ЭГАМБЕРДИЕВА
«ISHONCH»

Ishonch

Yurt taraqqiyoti yo'liida birlashaylik!

ДОРИЛАМОН КУНЛАР КЕЛДИ...

2-3

ЖЎРАЕВА ИШДАН НОҲАҚ БЎШАТИЛГАН ЭДИ

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг Жizzax вилояти кенгасига вилоят ҳалқ таълими бошқармаси меҳнат шартномасини бекор қиласидан норози бўлган Сожида Жўраевадан мурожаат тушди.

Вилоят кенгасининг меҳнат хуқуқ инспектори билан ҳамкорлиқда ариза ўрганилди. Аниқланнича, С.Жўраева Жizzax вилояти ҳалқ таълими бошқармасининг 2017 йил 18 декабрдаги бўйруғига кўра, Жizzax шаҳridagi 16-мактаб директори вазифасига ишга кабул қилинган. 2022 йил 30 июндан бўйруққа асосан у билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилинган. Бўйруқ Ҳалқ депутатлари Жizzax шаҳар кенгасининг қарори, ички тартиб-қоидалардан келиб чиқсан ҳолда чиқарилган.

2022 йил 27 июнда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг вилоят кенгаси томонидан Сожида Жўраевани ўз лавозимига ишга тиклаш ҳақида киритилган тақдимнома эътиборсиз қолдирилган фуқаролик ишлари бўйича Жizzax туманларро судига давло аризаси йўлланди. Лекин 2022 йилнинг 30 августида суднинг ҳал қилив қарорига кўра, давло қаноатлантирилмади.

Вилоят суди ФИБ Апелляция судов ҳайъатининг 2022 йил 25 октябрдаги ажримига кўра, давъогарнинг бўйруқни бекор қилиш, ишга тиклаш ва маддий-маънавий зарарни ундириш ҳақидаги давъоси ўзаригисиз қолдирилди. Жizzax шаҳар прокуратурасининг Сожида Жўраевани ишга тиклаш учун киритган апелляция протести ҳам судда далил сифати инобатга олинмади.

Шундан сўнг Федерациянинг вилоят кенгаси Касса-

ция шикояти бўйича Олий судга мурожаат қилди. Суд мажлисида видео-конференцалоқ тарзида қатнашилиб, вож ва далиллар тақдим этилди. Олий суд Фуқаролик ишлари бўйича судлов Ҳайъатининг 2023 йил 1 марта даги одилона ажримига кўра, кўйи судларнинг Ҳал қилув қарорлари бекор қилинди. Даъвогар Сожида Жўраеванинг талаблари кисман қаноатлантирилди. Ишга тикланиб, унинг фойдасига мажбурий бекор ѹрган кунлари учун 44 миллион 455 минг 104 сўм ва етказилган маънавий зарар учун 5 миллион 600 минг сўм ундириш белgilанди.

Сардор МўМИНЖОНОВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг
Жizzax вилоятини кенгаси бош мутахассиси

Касаба уюшма аралашгач...

Ишчи-ходимларга
2748 000 000 сўм

ундириб берилди

Касаба уюшмалари тизимида ишчи-ходимларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясига алоҳида эътибор қаратилиди. Ҳар бир мурожаат назоратга олинниб, ижобий ечим топгунга қадар ўрганилади.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг Фарғона вилоятини кенгасига жорий йилнинг биринчи чорагидаги турли шаклдаги 90 та мурожаат келиб тушди. Уларнинг барчаси тегишиллиги бўйича қонуний ўрганилди. Хусусан, ходимларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишни кўзлаб иш берувиларга қонути бузилиш ҳолатларини бартарад этиш тўргисида 22 та тақдимнома ва фуқаролик ишлари бўйича судларга 49 та давло ариза киритилди. Натижада, ишчи-ходимларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида ишдан ноқонуний бўшатилган ходимларнинг мажбурий прогул кунлари ва етказилган маънавий зарар бўйича 2 миллиард 748 миллион сўмдан зиёд маблаг ундириб берилди.

Аваҳон ТЎРАХҶАЕВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси
Фарғона вилоятини кенгаси бош юрисконсульти

ДОРИДАМОН

майдони, кинотеатр, кутубхона, масжид, бозор, савдо маркази ва маишӣ хизмат шоҳобчалари қурилиб, йўл инфраструктуризацияни ривожлантирилиши, аҳоли ва транспорт учун кулайликлар яратилиши белгиланган.

Орадан уч ой ўтар-ўтмас, ўша йилнинг 7 май куни Президент ташвирикласидан ижроси доирасида Вазирлар Маҳкамасининг Холос тумани марказини ривожлантиришга оид алоҳида қарори қабул қилинади.

Шу тарика 27 минги нафардан зиёд аҳоли истиқомат қилаётган Холос шаҳарчасида янги давр бошланади. Орадан беш ой ўтиб, 2019 йилнинг 18 июлида Президент иккинчи марта яна Хососга келади. Бу пайтда маҳсус ажратилган худудда 760 та квартирадан иборат 30 та кўп қаватли ва 150 та бир қаватли уйларни қуриш ишлари жадал давом этаётган эди. Курлаётган кўп қаватли уйлардаги квартирадарларнинг 600 таси арzon, 160 таси тижорат асосида еланланадиган бехад маннун эди хососиллар.

Бугун чи? Бугун бу манзуда бўлган киши турнаторат уйларда порлаబ турган чирокларни, замонавий майдончаларда яйраб ўйнаётган болаларнинг шодон кулгиларни, Санъат ва мусиқа мактаби томондан эшитилаётган дилбар оҳангларни, кафедрек текис ўйлаклarda субъектлашиб бораётган оқсоқолларнинг юз-кўзларидаги нурни кўриб, кўкси кувончга тўлади.

Курилиш-бунёдкорлик ишлари ҳануз бир нафса ҳам тўхтаган эмас: янги бинолар, равон кўчалар, савдо шоҳобчалари қад ростламоқда, катта-кичик бизнес ва тадбиркорлик субъектлари ташкил этилмоқда.

Фақат Холос эмас, Президентнинг ташрифлари вилоятнинг ҳамма туман ва шаҳарларида бир-биридан ҳавасли ўзғаришлар юз беришига асос бўлмоқда.

Шундай ташрифлар туфайли Гулистон шаҳрининг қиёфаси ҳам таниб бўлmas дараҷада ўзғариб кетди. «Буюк келажак» мавзеси, «Гулистон сити» дунёга келди. Шаҳарнинг Ўзбекистон ва Мустакилик кўчалари ораглигида маданий марказ барпо этилди, замонавий амфитеатр қурилди, вилоят театрининг янгиланган биноси, китоб дўкони бу ердаги бошқа маъмурий бинолар билан жозабали ўйнунлик касб этиди. Китоб дўкони олдида сўлим хиёбон барпо этилиб, Алишер Навоий ҳайкални ўрнатди.

Янгиер шаҳрининг қайта бунёд этилишига эса Президентнинг 2017 йил 17 майдаги ташрифи сабаб бўлди. Ташрифдан кейин ташкил этилган «Янгиер» кичик саноат зонасида бир ильнинг ўзида қиёфаси 106 миллион долларга тенг бўлган 125 та лойиҳа амалга оширилди. Бунинг натижасида вилоядта тўқимачилик, ҷарм-пойабзаз, кимё, озиқ-овқат, электротехника саноати, қурилиш материаллари, мева-сабзавотни қайта ишлаб чиқариш йўлга қўйилди, бир неча минг иш ўрни яратилди. Хусусийлаштирилган, аммо ишлатилмай бўш ётган бир неча корхона ва объектларда ҳам давлат раҳбарларнинг ташрифларидан сўнг ўйғониш фасли бошланди – улардан самарали фойдаланиш йўлга қўйилди.

Янгиер шаҳрининг қайта бунёд этилишига эса Президентнинг 2017 йил 17 майдаги ташрифи сабаб бўлди. Ташрифдан кейин ташкил этилган «Янгиер» кичик саноат зонасида бир ильнинг ўзида қиёфаси 106 миллион долларга тенг бўлган 125 та лойиҳа амалга оширилди. Бунинг натижасида вилоядта тўқимачилик, ҷарм-пойабзаз, кимё, озиқ-овқат, электротехника саноати, қурилиш материаллари, мева-сабзавотни қайта ишлаб чиқариш йўлга қўйилди, бир неча минг иш ўрни яратилди. Хусусийлаштирилган, аммо ишлатилмай бўш ётган бир неча корхона ва объектларда ҳам давлат раҳбарининг ташрифларидан сўнг ўйғониш фасли бошланди – улардан самарали фойдаланиш йўлга қўйилди.

Сирдарё туманинг «Sirdaryo golden frost» масъулияти чекланган жамияти, мева-сабзавотчилик логистика маркази, Мирзаобод ва Сайхунобод туманларида улкан иссиқлоналар, Гулистон туманида қишлоқ хўжалик маҳсулотларни, гуручни қайта ишлаб корхоналар «енг шимарib» ишга тушиб кетди. «Agro eco technology» масъулияти чекланган жамияти томонидан сабзавот ва дуккакли лар етишириши изга боғи ташкил этиди.

Вило- жадаги «Sirdaryo Lux», «Идеал аср» маданий мактаблари, «Политекс

Сирдарё» кластери, «Сирдарё универсал ойна»

иши»

КУНЛАР КЕЛДИ.

латимиз раҳбарининг вилоятда икки кун давомида қолиб, одамларга ҳамдард, елкашо бўлгани Сирдарё ахлига жуда катта мадад ва далда берди. Бу синон қаршисида ҳалқимизнинг бирлиги, ҳамжихатлиги, меҳр-оқибати яна бир бор яқол намоён бўлди. Ҳалқ оёқса қалқади, ҳалқ давлат раҳбари бошчилигида курдатли тўлқинга айланди, ҳалқ ёрдамга отланди. Тез орада мамлакатимизнинг барча шаҳар қўшилқаридан 12 минг яқин қурувчи, 305 та курилиш ташкилоти Сардобага этиб келди. Тўғон ёрилиши оқибатида Сардоба, Мирзаобод ва Оқолтин туманларида 2 минг 570 та уй-ховли, 76 та кўп қаватли уй яроқсиз ҳолга келган эди. Шунингдек, 1 минг 787 ҳовли, 52 та кўпқаватли тураржой қисман зарарланган, 70 та ижтимоий обьект, 20 минг гектарга яқин экин майдони, 828 километр йўл, электр, газ, ичимлик сув, алоқа тармоқлари зарарланганда беш-олти ойнида талафот оқибатлари тутатилди, 86 та 5 қаватли уй барпо этиди. Одамлар совук тушмай янги уйларга кўчиб кирдилар. Ҳаёт яна ўз ўзанига тушиди.

БЕЗОВТАЛИК ИЛДИЗЛАРИ

Йўқ, Президентни безовта қылган ташвиш Сардоба воқеалари эмас, Сирдарё кўчалари-даги қаровсизликлар экан. Буни бир оздан кейин Юргашимизнинг ўзи ошкор қилид.

– Ҳар сафар Сирдарёга келганимда қадрдан та-ниш чекларлари, амалга оширилаётган ишларни кўриб кувонаман, – деб сўз бошлади Президент маъруза аввалида. – Яна нималар қилиш кераклигини ўйлайман, нима қўлсан ҳаётимиз бугунгисдан яхши бўлади, одамлар биздан рози бўлади, деган саволлар қўйнайди, жавоб излайман, китоб вараждайман, ўйланаман, ривоҷланган мамлакатларнинг тажрибаларини ўрганаман. Кўриб турбиз, дунёда турли зиддиятлар авж олмоқда, бир-бираидан ҳафли таҳликалар пайдо бўлмоқда. Бизнинг авлод уруш, портлаш, қон тўкишларни киноларда кўтара, бугун хамма ўз қўзи билан кўриб турдид. Бундай ола-тасир замонда ҳалқимиз тинчлигини асрар, озиқ-овқат ҳавфисизлиги, юртимиз иктисодий қурдатини ошириш – биз учун ўта мухим. Бугун ҳаммамиз ўйлашмис, изланшиши, тафаккур қилишимиз, жадид бобларимиздан ибрат олишимиз керак. Биз, раҳбарлик лавозимида ўтирганлар, жонимизни кўйдирб мөхнат қиляпмизми?

Мана, мен бугун Тошкентдан Гулистонгача поездда, темир йўл вокзалидан бўёғига машинада кедим. Ўйларнинг ачинчарни ахволи қаттиқ ташвиши солди мени. Бундай Ўйларда юрганлар дардини кимга алтидан? – Эътиroz Транспорт вазирилиги хузуридаги Автомобиль Ўйлари кўмитаси раиси Абдувалиев ва Транспорт вазири Маҳкамовинг қаратилган эди.

Уларнинг жавоблари Президентни мутлақо қониқтирумади.

– Бу Ўйларда менинг ёшлигим ўтган, ҳар қадами менга таниш. Талабалигимда Янгиердан Зомингача пиёда кетганимиз. Ҳаммаёқ ўйдим-чукур, чанг-лой бўйиб ётари. Бугун ўтган аср эмас-ку! Қабул қилинган қарор бўйича бу Ўйларни таъмиглаш иккى ичи аввал охирiga етган булиши зарур эди.

Ҳар икки раҳбар зиммасига вилоятдаги барча катта-киник йўлу кўпликларни тузиатиш чораларини қуриш вазифаси юклатилди.

– Тўғри, сўнгги 6 йилда Сирдарёда катта ўзгаришлар юз берди – давом этиди Президент. – 30 трилион сўм инвестиция жалб қилиниб, бинг 640 та янги корхона ишга туширилди.

Бу орқали, 55 мингта янги доимий иш ўрни яратили. 17 мингта оила камбағалликдан чиқарилиди.

Тадбиркорлар сони 2 баравар кўпайиб, 7 мингдан 15 мингга ети.

Умуман, Сирдарёда саноат йўқдан бор бўлди, десак, бу ҳам ҳақиқат. Бу ерда илгаря бўлмаган қурилиш материаллари, фармацевтика, чарм ва озиқ-овқат саноати каби янги тармоқлар пайдо бўлди.

Лекин бугунгача эришган натижаларимиз энди тарих.

Давлат раҳбари Сирдарёда ҳали фойдаланимай ётган жуда катта имкониятлар мавжудлигини таъкидлаётганди, кўнглидаги ташвишлар янайам очиқроқ аен бўйиб борвареди.

Билмас эканман, Сирдарёда сув бошқа ви-

лоятларга нисбатан сероб, экин майдонлари эса ахоли жон бошига Хоразм ва Навоийга қаранди 2 баравар, Самарқанд, Андикон, Фарғона ва Наманганга нисбатан 3 баравар кўп экан. Хосилдорлик-чи?.. Хоразмда ғалланинг ҳар гектаридан 100-120 центнерлаб дон етишириялти. Сирдарёда эса унинг яримчам эмас. Фарғона воидийсинг айрим қишлоқларида ердан тўрт мартағача ҳосил олинади. Сирдарёда эса бир марта, шумум чала-чулла. Фарғоналик томорқаси туғул ёқаларию, экин майдонларининг уватларигача бир қаричин ҳам бўш қолдирмай узум, ошқовоқ, тарвуз, ковун, ҳеч бўлмаса ялизу райхон экади. Сирдарёда эса гектар-гектар майдонлар, катта-катта томорқалар ийлаб бўш ётади. Сабабини сўрасанги, ерининг ёмонлигига тўнкашади. Лекин, Президент куюниб қайта-қайта таъкидлагандек қарамасан, ҳайдамасан, ўйт бермасан, ариқ-зувурларни тозаламасан, ер қандай қилип яхши бўлади?

– Сирдарёни инновацион ҳудудга айлантирасас, вилоятда ривожланиш бўлмайди. Биз вилоятга қаёси давлат таҳрибасини олиб келиш ҳақида кўп ўйладик ва охири Хитойда тўхтадик, – давом этиди Президент. – Тан олиш керак. Охири йилларда Хитой саноат, қишлоқ ҳўжалиги, тъллим ва тиббиётда мисли кўрилмаган ютукларга ёришиди.

Хитойнинг илм, инновация, муҳандислик, электротехника, робототехника ва Айтийуналишларида тажрибаси жуда катта.

Энг асосийи, Хитой бизга транспорт-логистика жиҳатидан энг яқин ёрик бозорлардан.

Ҳақиқатан ҳам кўп соҳаларда хитойликлардан ибрат олса аризиди. Эътибор беринг, Сирдарёда 1 гектар қувондан 40 тонна, Хитойда эса 70 тонна ҳосил олинади. Улар 1 гектар ҳовузда биздагидан ўн карра кўп балик етиширади. Улар томорқасига экмагланарни жазолайдилар. Улар ҳеч нарсани чикитга чиқармайди. Биз товук оёқларини ташлаб юборамиз, улар минг-минглаб даромад қилиди. Улар, ҳатто, канализация чиқинидарини тапти қилиб, ўтинга айлантириб, пул топади.

– Бу – инновация, бу – им! Инновация бу – иктисаднинг қони, – таъкидлади Шавкат Миромонович. – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла», деган ўлф ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Ҳавзат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина ўз устида ишласа, китоб ўқиса, изланса, дунёкараса ўзгаради, ёндашув ўзгаради, муҳит ўзгаради. Самарқандга ҳоким бўлган вақтимда, вилоят ҳокими бўла турдид. Шавкат Миромонович, – таъкидлади Шавкат Мирзабеков, – Барчамиз бобларимизнинг «бешиқдан қабргача илим изла»га ўтинга ҳимматига амал қилишимиз лозим. Ҳар бир ҳоким кунига бир соатгина

Сўнгги йилларда ўзбекистондаги сўз эркинлиги – ол ишларни ахборот воситалари ва жамоатчилик назоратидан кучайиши олиб борилаётган ислоҳотларнинг локомотиви бўлмокда, деса муболага бўлмайди. Энг кўп ўзгаришлар, ривожланниш бўлган соҳа сифатида ОАВ, блогерлик фаолияти – богослови, халқ журналистикаси ривожланмоқда. Шу билан бирга, бошқа соҳаларнинг ривожи учун ҳам ОАВ ва халқ журналистикаси жиддий турткি бермоқда.

Ўзбекистондаги ОАВ сони 2016 йилга нисбатан қарийб 30 фойзга ортиб, 1962 тага етиди. Интернет нашарлари сони сўнгги бўйда салкам иккى баробар кўлайlib, 677 та бўлди. Давлат томонидан ОАВ ҳар томондан кўллаб-куватланмоқда – бу борада Президентнинг 2022 йул 27-иодаги қарори билан ОАВларга солиқ имтиёзлари ва бошқа бир қатор имкониятлар берилган.

Шудан бирга, журналистларимизнинг касб этикаси, профессионализми юзасидан талаблар шаклланмоқда. ОАВ жамоатчиликнинг эркин ва соф овози бўлиб, ҳалқ ва давлат органлари ўртасида кўпрги вазифасини ўташими замонавий воқеълик тақозо қилмоқда.

Бундай шароитда, афсуски, қонун билан кафолатланган ҳукуқлар, имкониятлар, мунозаралар, айрим ўринларда, ҳатто, курашлар билан кечмодка. Шовқин бўлгани яхши, айниска ислоҳотлар даврида шовқин жимлиқдан айлорок. Аммо ҳаммаси норма доирасида ва чегарасида бўлиши керак.

Янгилаётган Конституцияда ушбулар белгилаб қўйимоқда: «Давлат оммавий ахборот воситалари фаолиятининг эркинлигини, уларнинг ахборотни излаш, олиш, ундан фойдаланиш ва унни тарқатишга бўлган ҳукуқларни амалга оширилишини кафолатлайди (81-модда)».

Янги ОАВ фаолияти эркинлиги, ахборот излаш, олиш ва тарқатиш ҳукуқи

учун давлат кафолати берилмоқда, ушбу ҳукуқлар Конституция даражасида белгиланганы. Бу «тўғридан-тўғри ишлайдиган Конституция» концепциясига мос тушади. Янни энди журналистлар турли қонунларга ҳаволалар излаб юрмай, ўз ҳукуқларини тўғридан-тўғри Конституцияга ҳавола қилган ҳолда талаб қилишила мумкин.

Президентнимиз кўп чиқишиларида ОАВ, журналистлар ва блогерларнинг фаолияти, ислоҳотларни ташминлашдаги аҳамиятини гапиради. Бу чиқишилар жамоатчиликка, хусусан, ОАВ ходимлари, блогерлар, фўқароларга сўз эркинлиги борасида олиб борилаётган ислоҳотлар ортга чекинмаслиги ҳақида мухқода бўлиб хизмат қиласида ва жамоатчиликнинг истакларини ифодалайди. Эндиликда ушбу ҳукуқларнинг кафолати Конституцияда ҳам белгилаб қўйимоқда.

Шунингдек, Конституциямизда «Цензурага йўл қўйимайдига» деб белгилаб қўйилган. Эндиликда таклиф этилаётган таҳиррга кўра бир муҳим қўшимча кирилмоқда. Янни янгилаётган Конституциямизнинг 82-моддасида қўйидаги норма мустаҳкамланмоқда: «Цензурага йўл қўйимайди. Оммавий ахборот воситаларининг фаолиятига тўсқинлик қилиш ёки аралашиб қонунга мувофиқ жавобгарликка сабаб бўлиш белгилаб қўйимоқда».

Хар қандай норма жавобгарлик билан мустаҳкамланса, у таъсири бўлади ва самарали ишлайди. Шу сабаби давлат органларининг очиқлигини таъминлаш ҳамда журналистларнинг фаолиятига тўсқинлик қилиш ёки аралашиб

нисбатан қонунга мувофиқ жавобгарликни кўчайтириш масаласига алоҳида эътибор қараштимоқда.

Шавкат Мирзиёев бир неча бор очиқлик сиёсати орқага қўйтмайдиган жараён эканни таъкидлагани ҳам бехиз эмас. Шунга кўра ахборот воситаларининг ва журналистларнинг фаолиятига тўсқинлик қилиш ёки аралашиб қонунга мувофиқ жавобгарликка сабаб бўлиш Конституцияда қатъий белгилаб қўйимоқда.

Ушбу норма ОАВнинг ва журналистларнинг эмрин-эркинлик, турли маъмурий босимлардан кўркмасдан фаолият юритишни ташминлайди ҳамда жамиятда очиқлик ва ошкоралик мухитининг ривожланишига шароит юратади.

Ўзбекистон Республикасининг «Журналистик фаолиятини ҳимоя қилиш тартибсизда» Конституция кўра давлат органлари ва уларнинг мансабдор шахслари цензура қилганлик, журналиста тазиқ таъказганлик, унинг фаолиятига аралашганлик учун жавобгарликка тортападилар. Бундан ташқари, журналистларнинг қонуний ҳукуқларини бузганлик, унинг журналистик касбига доир фаолияти билан боғлиқ ҳолда шавни ва қадр-қимматини ҳақорат қилганлик, унинг ҳаёти, соғлиғи ва мол-мулкига таҳдид, зўравонлик ёки тажовуз қилганлик қонунчиликка мувофиқ жавобгарликка сабаб бўлади.

ОАВнинг эркинлигига оид нормалар Германия, Австрия, Озарбайжон каби давлатлар конституцияларида ҳам мав-

жу. Ушбу нормалар мамлакатимизда сўз ва ахборот эркинлигини янада кучайтиришга, пировардидаги ўзбекистоннинг халқаро майдондаги имижи яхшиланишига ижобий таъ-

сири кўрсанади.

Тараққий этган мамлакатларнинг тартибсизда шуну кўрсатмоқда, сўз ва матбуот эркинлигини таъминламай турб иктисадий ривожланиши ва ахоли фаровонлигига эриши бўлмайди. Шундай экан, журналист ва ОАВни бемалол ишлashingа кўйиб бериши керак. Айрим раҳбарлар, улар учун қанчалик ёқимиз бўлмасин, ҳақиқатга юз тутишга ўрганиши керак. Бу йўлда конституциявий янги норма ҳуқуқи кафолат бўлиб хизмат қиласи.

Шаҳноза СОАТОВА

Янгилаётган Конституцияда сўз эркинлиги кафолатлари кучайтирилмоқда – бу бизга нима беради?

Мажбурий меҳнат буткул барҳам топади

Кўп бўлгани йўқ, ўқитувчи, тиббиёт ходими, дейилса, мажбурий меҳнат; мажбурий меҳнат дейиска, улар кўз ўнгимизда намоён бўларди.

Кўрмайсиз. Юзага келган тақдирда ҳам зудлик билан қонуни чора кўрилмоқда.

Янгилаётган Конституция лойиҳасининг 44-моддасида «Суд қарори билан тайинланган жазони ижро этиши тартибидан ёхуд бўйирий меҳнат тақиғланади. Болалар меҳнатининг боланинг соғлиғига, хавфсизлигига, ахлоқига, ақлий ва жисмоний ривожланишига хавф солувчи, шу жумладан, унинг таълим олишига тўсқинлик килувчи ҳар қандай шакллари тақиғланади» дега белгилангани мажбурий меҳнатнинг ҳар қандай кўринишининг олдини олишда янада мустаҳкам

хуқуқий асос бўлиб хизмат қиласи.

Шундай экан, бу каби ҳуқуқ ва эркинларни

миз пойдевори бўлган хужжатнинг қабул қилиши

нишига бефарқ бўлмаслигимиз, ўтказилажак

референдумда фаол иштирок этишимиз лозим.

Шоқир ҲАЗРАТҚУЛОВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалари
Федерацияси
Тошкент вилояти
кенгаши меҳнат
техник
инспектори

Инсон нафақат яхши шароитда яшашни, балки яхши шароитларда ишлашни ҳам хоҳлади. Ходимдан самарали меҳнат талаб қилиш учун иш берувчи, аввало, унга муносиб меҳнат шароити яратиши керак.

Кейинги йилларда амалга оширилаётган ислоҳотлар натижасида бу борада сезилари ўзгаришлар кўзга ташланмоқда. Жамоа шартномалари, меҳнат битимлари асосида ходимларга муносиб иш шароитлари яратилмоқда. Бироқ зарарли шароитларда ишловчиларнинг ҳаммаси ҳам қонуний имтиёзлардан фойдаланаётгани йўқ. Айрим шаблик чиқараш корхоналарида ходимлар чанғдан, шовқимдан ҳимояланмаган. Базэи корхона ва ташкилотлар раҳбалари иш ўринларини шаҳодатлашга совуконлик билан ёндашади.

Янгилаётган Конституциямизда бу каби ҳолатларга буткул йўл қўйимайди. Хусусан, конституциявий қонун лойиҳасининг 42-моддасида ҳар ким муносиб меҳнат қилиш, кабо фаолият турини эркин танланадан ташқари, хавфсизлик ва гигиена талабларига жавоб берадиган куляй меҳнат шароитларида ишлаш ҳуқуқига эгалиги ҳам акс этмоқда. Бу эса давлат секторида ҳам, хусусий секторда ҳам иш берувчи олдига ходим учун хавфсиз, безиён, куляй иш шароити яратиш вазифасини қўяди.

Конституциямизда бундай меъёрларни

жорий қилиниши инсон манбаати биринчي ўринга қўйилганинг ёрқин

исботидир.

Эндиликда ходим меҳнати Конституция билан ҳимояланниб, муносиб меҳнат қилиши, ўзи танлаган

касбидаги эркин ишлаши, кабо малақасини ошириб бориши, адолатли иш ҳаки олиши ка-

фолат мухофазаси соҳасига бағишлаган инсон сифатида ушбу ўзгаришларни аҳамияти ниҳоятда катталигини қалбан ҳис киляпман. Мен ушбу конституцион мөъёрларга барча иш берувчilar амал қилишини, ундан ҳамма ишловчilar фойдаланиши истайман.

Мен референдумда муносиб меҳнат ҳуқуқи учун овоз бераман!

Эркин БАЙЖАНОВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалари
Федерацияси Хоразм вилояти кенгаши
меҳнат техник инспектори

Адолат – ҳамиша устувор

Муносабат

Яшаш жойини эркин танлаш ҳуқуқига эга бўламиз

Конституциявий ислоҳотларнинг бош мақсади инсон қадри, халқ манфаатини амалда таъминлашдир. Таклиф этилаётган ўзгаришлар орасида инсоннинг яшаш жойини эркин танлаш ҳуқуқи билан боғлиқ нормалар муҳим ўрин тутади. Янгиланаётган Конституциямизнинг 32-моддаси айнан шу кафолатларга бағишиланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлиб турган ҳар ким мамлакат бўйлаб эркин ҳаракатланиши, турар ва яшаш жойини эркин танлаш ҳуқуқига эга бўлиши, шунингдек, ҳар ким Ўзбекистондан ташқарига эркин чиқиши ва тўсқинликсиз қайтиш ҳуқуқига эга экани, ҳар бир фуқаронинг шахсий ҳәёт даҳсизлиги ва унинг кафолатлари айнан Конституция даражасида мустаҳкамланмоқда.

Халқ орасида «прописка» сўзи ҳали ҳамон сўзлашув нутқида учрайди. Аммо қонунчиликда ушбу атама мавжуд эмас. Президентимизнинг ПФ-5984-сонни фармони билан «доимий прописка қилиш» ва «турган жойи бўйича ҳисобга олиш» тушунчаларини «доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга олиш» ва «вақтинча турган жойи бўйича

рўйхатга олиш» тушунчаларига ўзgartirilgan.

Энди «прописка» деганда, шахснинг жойлашган жойи бўйича доимий ёки вақтинча рўйхатдан ўтиши тушиналиди. Фуқароларни доимий ёки вақтинча яшаш жойи бўйича рўйхатга олиш жамоат ҳафзизилигини таъминлаш ҳамда ҳуқуқбўзарларни олини олиш, шунингдек, аҳоли миграциясини ҳисобга олиши максадида амалга оширилади.

Сўнгги беш йилда Президент Шавкат Мирзиёевнинг ташаббуси билан фуқароларни қўйнаган «прописка» билан боғлиқ муаммолар тўлиқ барҳам топди.

Давлатимиз раҳбарининг 2020 йил 24 январдаги Олий Мажлисга Мурожаатномаси ҳамда 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришининг бешта

устувор йўналиши бўйича Харакатлар стратегиясини «Илм, маърифат ва рақамили иктисолидётни ривожлантириш йили»да амалга оширишга оид давлат дастурида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш, шунингдек, Ўзбекистон фуқароларининг мамлакат ҳудудида бир жойдан иккинчи жойга кўчиш борасидаги ҳуқук ва эркинликларни таъминлаш кафолатларини мустаҳкамлаш максадида:

– Тошкент шаҳри ва вилоятидан кўчмас мулк сотиб олмоқчи бўлган фуқаронинг ушбу ҳудудларда доимий пропискада турши, шунингдек, янги яшаш жойи бўйича рўйхатга олишда аввали доимий чиқиш тартиби талаби бекор қилинди;

– доимий яшаш ва вақтинча турган жойи бўйича рўйхатдан ўтмасдан истикомат қилини муддати 15 кун, рўйхатга олиши расмийлаштиришни esa 1 кун ичida амалга ошириш тартиbi жорий этиди;

– вақтинча яшаш жойи бўйича рўйхатга олиш муддати 1 йилини ташкил этади.

Фуқароларга қулагайлик яратиш максадида доимий яшаш жойи

бўйича рўйхатга олишини расмийлаштиришни паспорт, уй дафтари ёки хонадон карточкасига рўйхатга олиш штампини босиш амалиёти бекор қилинди. Унинг ўрнига Ўзбекистон Республикаси фуқароларини доимий яшаш ва вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиш билан боғлиқ ишлар идораларга электрон ҳамкорлик орқали «ягона дарча» тармоми асосида Ички ишлар вазирилгининг «Манзил» автоматлаштирилган аҳборот тизими воситасида амалга оширилади.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI REFERENDUMI

бўйича рўйхатга олишини расмийлаштиришни паспорт, уй дафтари ёки хонадон карточкасига рўйхатга олиш штампини босиш амалиёти бекор қилинди. Унинг ўрнига Ўзбекистон Республикаси фуқароларини доимий яшаш ва вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиш билан боғлиқ ишлар идораларга электрон ҳамкорлик орқали «ягона дарча» тармоми асосида Ички ишлар вазирилгининг «Манзил» автоматлаштирилган аҳборот тизими воситасида амалга оширилади.

Доимий яшаш ва вақтинча тур-

ган жойи бўйича рўйхатга олиш тартибини бузганлик Ўзбекистон Республикаси фуқароларини тегишилди ҳудуд ва манзилдан чиқариб юбориш учун асос бўлмайди.

Эндиликда бу масала Конституция даражасида белгилаб кўйилмоқда. Бундан ташқари, эндиликда ҳар ким Ўзбекистон ҳудудидан эркин чиқиб кета олиши белгилаб кўйилмоқда. Фақат қонунда белгиланган ҳоллар бундан мустасно. Қайсицир давлат органи ёки мансабдор шахслар ўзбошимчалик билан бунга тўсқинлик қилиши мумкин эмас.

Шу билан бирга, ҳар ким тўсқинликлариси Ўзбекистонга қайтиб келиши ҳам кафолатланмоқда. Янгиланаётган Конституция Ўзбекистон фуқаролари, шунингдек, чет эл фуқаролари ва фуқароларга бўлмаган шахсларга мамлакат бўйлаб эркин ҳаракатланиши, турар ёки яшаш жойини эркин танлаш ҳуқуқини катъий кафолатлади.

Сабина ТУРСУНОВА,
Жамоат ҳафзизилиги университети
Жамоат ҳафзизилигини таъминлаш кафедраси
катта ўқитувчиси

БИЗНИКИ! КОНСТИТУЦИЯ ЎЗИМИЗНИКИ!!

Инсон манфаатларини ифода этувчи қомус

мизда касаба уюшма аъзоларининг меҳнат муносабатларига оид турли муаммоларини ўрганиши тўғри келади. Мазкур жараёнда баязан юқорида айтилганни каби қонунлардаги ноаниклилар, бўшлиқлар туфайли тушунмовчиллар ҳам учраб туради. Эндиликда эса қайд этилганидек, ноаниклилар инсон фойдасига таъкин қилинади, ушбу норма ҳуқуқни кўллаш фаолиятида инсон манфаатларни устувор бўлишини амалда таъминлашга хизмат килади.

Ёки дейлик, лойиҳанинг 28-моддасида гумон қилинувчи, айланувчи ёки судланувчи ўзининг айбизилигини исботлаши шарт эмаслиги ва исталган вақтда сукут сақлаш ҳуқуқидан фойдаланиш мумкинлиги, ҳеч ким ўзига ва яқин қариндошларига қарши гувоҳлик берисга мажбур эмаслиги, шунингдек, шахснинг судланганлиги ва бундан келиб чиқадиган ҳуқуқий оқибатлар унинг қариндошлари ҳуқуқларини чеклаш учун асос бўлолмаслиги белгиланяпти.

Аслида, айланувчи ва судланувчиларга ўзига қарши кўрсатма бермаслик, яъни «сукут сақлаш» ҳуқуқи кафолatlани-

шини тегишилди кодексларда ифодалаш билан кифояниш ҳам мумкин эди. Гап шундаки, жиноят қонунчилиги билан боғлиқ кодекслар

одатда оммамий ўрганилмайди, яъни улардан асоссан ҳуқуқ амалиёти билан шуғулланувчи мутахассисларига фойдаланишади. Шу боис айланувчи ва судланувчи

шахс -
ларнинг бар-
часи ҳам юқорида тилга
олинган ҳуқуқларини билиш-
майди.

Энди мазкур нормалар Бош қомус даражасида акс этмоқдаки, шу юрта яшаётган ҳар бир шахс ҳақ-ҳуқуқларини мактаб давриданон ўрганиб борсин. Шунда ҳеч ким ҳеч нарса ютказмайди.

Ҳабибулло УСМОНОВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси
Андижон вилояти кенгаши аппарати
меҳнат ҳуқуқ инспектори

Ўзгаришлар инъикоси «Заковат» баҳсида

Янгиланаётган Конституцияни ўрганиш ва Фанлар академиясининг 80 йиллиги муносабати билан ЎзФА бирлашган касаба уюшма қўмитаси томонидан илмий-тадқиқот муассасаларида «Заковат» ўйинлари ташкил этилмоқда. Шундай тадбирлардан бири Умумий ва ноорганик киме институтида бўлиб ўтди.

Илмий ходимлар ва ёшлар фаол қатнашган ўйин ўта қизғин кечди. Улар аввало янги қабул қилинётган Бош қомусимиз, унга киритилаётган ўзгаришлар асосида тузилган саволларга жавоб излашди. Киритилаётган янги моддаларнинг ҳалқимиз фаровонлиги йўлидаги аҳамиятини мисоллар билан изоҳлаб бериши. Шунингдек, турли йўналишлардаги мантиқий саволларга ечим топиши, «Заковат» ўйинида иштирокчилар ўз билим ва тажрибаларини синовдан ўтказиши.

Шерзод ЖУРАЕВ,
ЎзФА бирлашган касаба уюшма
қўмитаси раиси

ИНСОН КАПИТАЛИНИ БОШҚАРИШ

Уни янада тақомиллаштириши Янги Ўзбекистон тараққиётида қандай аҳамият қасб этади?

Рақамли иқтисодиёт шароитида мамлакатимизнинг барча соҳаларида ривожланиш тамойилларини жаҳоннинг илфор, умумътироф этилган стандартларига яқинлаштириш ва рақамлаштириш натижасида инсон капиталини бошқариш ҳам алоҳида йўналишларни талаб қилмоқда.

Рақамли иқтисодиёт инсонлар, корхона-ташкилот ва муассасалар, техника-технологиялар, маълумотлар ва жараёнлар орасидаги минг-минглаб кундалик онлайн алоқалар натижасида вужудга келадиган фаолият саналади. Бундай шароитда инсон капиталини бошқаришнинг асосий тенденцияларини таҳлил қилиш муҳим аҳамият қасб этади. Чунки рақамли технологияларнинг шиддат билан ўзгариши ташкилий-иктисодий жараёнларда инсон капиталини бошқаришнинг асосий жиҳатларини қайта кўриб чиқиш масалалари долзарблигини кескин даражада оширади. Юқори технологияли маҳсулотларнинг жорий этилиши корхона ва муассасаларда инсон капиталига қўйиладиган талабларни кучайтириш билан бир қаторда, уни бошқариш механизмини янги ишбилармонлик талабларига мувофиқлаштиришни ҳам тақозо этади.

Зумрат ГАЙБАЗАРОВА,
иктисодиёт фанлари доктори,
профессор, Тошкент давлат
иктисодиёт университети
Фундаментал иқтисодиёт
кафедраси профессори

Инсон капиталини бошқариш бўйича менежерлар замонавий техника ва технологияларни яхши, билим ва савияларини, малака ва тажрибаларини бойтиш, улар билан янгича ёндашувла асосида ишлашнинг асосий механизмларини томакилаштиришлар.

Президентимизнинг Олий Мажлисга 2018 йил декабрдаги Муроҷаатномасида Ўзбекистоннинг катта сиёсати тарixida или бор инсон капиталига этибор бериш лозимлиги айтилди. Орадан ўтган тўрт йидан зиёдрок вақт майданида мамлакатимиз Учинчи Ренессанс истиқболи сардили одимида. Эндилинига милий таддусати, боскичининг иккинчи даври бошланди. Бу даври янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси асосида курилди. Унда стратегия – бошкрувни тўғрини ва истиқболни режалаштиришни санъати, деган тушунча ўзига хос маънони анатлади.

Энди режалаштириш санъатини бекаму кўст ижро этишга навбат келди. Демак, оддимизда ниҳоятда муҳим ва жозаби, айни соғди, тоғтумракни йўл туриди. Биз унга инсон капиталига этиборни таҳдидларни келиб келдик. Чунки ёч бер мамилака капиталсиз ривожлана олмайди.

Дунёда машҳур давлат арбоби, Сингапурнинг биринчи баш вазири Ли Куан Ю «Сингапур мўъжизаси»нинг моҳияти ҳақида гапириб, «Натижага түрги сиёсат ва инсон капиталига саморя тикишимизда», деган эди. Унинг таъкидлашича, инсон капиталига йўналтирилган 1 доллар 10 йидан сўнг 100 баробар, 20 йилдан сўнг 1000 баробар бўлиб кетади. Бу моҳият ҳеч кочан ўз қийматини ўйқутаслиги, чунки у хаёда ўз исботини топган таҳжира эканлигига ишониш керак. Хозир Ўзбекистон ҳам инсон капиталини юқори даражада ривожланаётган давлатларни сирадаги курилди.

Хўш, инсон капитали нима ўтди?

Уни назарий ва амалий нуқтаи назардан таърифлаш мумкин. Назарий жиҳатдан олганда, у давлатнинг 3 ёшдан 22 ёшга бўлган болалар ва ёшларга маблaf тикишиди.

Тараққий этган давлатлarda «Саноат – 4.0» ибораси пайдо бўлганига бир неча йил бўлди. Бу дастур тараққийетнинг янги – «Рақамли иқтисодиёт» боскичи бошланганини анатлади.

Ўзбекистон учун «Саноат – 4.0» яратадиган энг катта иқтисодиётлар ҳам, майдан хавфлар ҳам инсон омили билан боғлиқ. Чунки меҳнат ресурсларида интеллектуал салоҳиятнинг роли тобора ошиб бориши ушбу янги давронинг ўзига хос хусусиятидан. Марказий Осиёда аҳолиси энг кўп давлат ҳисобланган Ўзбекистон, албатта, бу борада катта иқтисодиётларга эга.

Тўртнинчи саноат инқиlobida капитала таянган иқтисодиёт ўрнини «иствододар иқтисодиёт» – ғаллай бошлашини этиబорда туслас, айнан инсон капиталини кўтаришига устуворлик бериши зарурлиги ойдинлашади. Шу билан бирга, «Саноат – 4.0» дастури доира

сида ишлаб чиқариш ҳамда хизмат кўргатиш соҳалари рақамлашуви ва автоматлашуви сабабли кўплаб иш ўринлари қисқарди. Демак, меҳнатга лаёлати аҳолини, энг аввало, ёшларни янги технологияни даврда яшаш ва ишлашга тайёрлаш муҳим вазифага айланади.

Рақамли иқтисодиёт рақамли технологияларни фоалиятини барча соҳаларида фойдаланишининг сифат жиҳатидан янги даражасига ўтишга асосланган иқтисодиёт, маданий ва ижтимоий муносабатлар тизими де мақдир. Ахборот-коммуникация технологияларидаги жиддий ўзгаришлар компаниялар фоалиятини барча жабхаларига тасвир қиласди. Технологик тараққиётнинг инсон капиталини бошқариш тасвири рақамлаштиришдан анча оддин иқтисодий тадқикинг объекти бўди.

Иқтисодиётнинг ривожланиши ва ўшиш жараёнларини таҳлил этиш инсон капитали замонавий иқтисодиёт ва жамияти ривожлантирадиган асосий ишлаб чиқарни ва ижтимоий омилар айланганидан далолат беради.

«Капитал» французча ва инглизча «capital», лотинча «capitalis» сўзларидан олинганд бўлиб, ўзбекча «бош», «асосий» деган маънони англатади. Моҳиятнан даромад келиришга қодир бўлган ёки инсонлар томонидан тарварлар ва хизматлар ишлаб чиқарни учун яратилган ресурсларни билдиради.

Америкалик иқтисоди И.Бен-Портнинг таснифа кўра, инсон капитали қўйидаги тарқибий қисмлардан иборат:

1) инсон капиталини яратишда иштирок этаётган одамларнинг сифати, хусусиятлари ва қобилият;

2) бозорда таклиф этилаётган ҳамда бошқа ашёлар ишлаб чиқариш ва хизмат кўргатишга киритилган капиталини бошқариш тасвири.

С.Фишер «Инсон капитали инсонда мұжассамлашган даромад келириш қобилият мезонидар. Инсон капитали турға қобилият ва иштедод, шунингдек, олинганд таълим ва малакадан иборат», деб таъкидлаган. Л.Эдвинсон, М.Мэлоун, Т.Стоарт сингари иқтисодиётнинг юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалиши, таълим тизимининг сифати, илм-фан тараққиёт, ахборот алмашинуви ва таъминоти эркинлиги, аҳоли саломатлиги яхшиланшида наимен бўлади. Чунки инсон капиталининг параметрлари ва сифати аҳоли – шахснинг менталитети, таълим даромади, ҳаётай тасаввурлари ва соғлинига сақлаш, умид-нယъяларидан юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалишига оларни таълим тизимининг сифати, илм-фан, таълим ва соғлинига сақлашга сарфланган инвестициялар тарихин қисса муддатда самара бериши мумкин, аммо аслар давомида шаклланган менталитетни бу вақт оларига ўзгариши қўйин. Шу бўйсундаги ишлаб чиқариш ва билимларни миллий шахс менталитетининг ижобий хусусиятлари билан ўгунаштириш муҳим вазифадир.

И.Боннер «Инсон капитали – ўзи учун сарфланган инвестицияни тўла ўлаштирган ҳамда уни жамиятнинг ривожланиши ва тақомиллашви шаклида рўёбга чиқарган креатив (яратувчи) инновациянинг капитали. Бу яратувчаник ва тақомillaшув, шумладан, аҳоли турмуш даражасининг ошиши, инновацион саломатларни юксалиши, таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалиши, таълим тизимининг сифати, илм-фан тараққиёт, ахборот алмашинуви ва таъминоти эркинлиги, аҳоли саломатлиги яхшиланшида наимен бўлади. Чунки инсон капиталининг параметрлари ва сифати аҳоли – шахснинг менталитети, таълим даромади, ҳаётай тасаввурлари ва соғлинига сақлаш, умид-нယъяларидан юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалишига оларни таълим тизимининг сифати, илм-фан, таълим ва соғлинига сақлашга сарфланган инвестициялар тарихин қисса муддатда самара бериши мумкин. Аммо аслар давомида шаклланган менталитетни бу вақт оларига ўзгариши қўйин. Шу бўйсундаги ишлаб чиқариш ва билимларни миллий шахс менталитетининг ижобий хусусиятлари билан ўгунаштириш муҳим вазифадир.

И.Боннер «Инсон капитали инсонда мұжассамлашган даромад келириш қобилият мезонидар. Инсон капитали турға қобилият ва иштедод, шунингдек, олинганд таълим ва малакадан иборат», деб таъкидлаган. Л.Эдвинсон, М.Мэлоун, Т.Стоарт сингари иқтисодиётнинг юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалиши, таълим тизимининг сифати, илм-фан тараққиёт, ахборот алмашинуви ва таъминоти эркинлиги, аҳоли саломатлиги яхшиланшида наимен бўлади. Чунки инсон капиталининг параметрлари ва сифати аҳоли – шахснинг менталитети, таълим даромади, ҳаётай тасаввурлари ва соғлинига сақлаш, умид-нယъяларидан юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалишига оларни таълим тизимининг сифати, илм-фан, таълим ва соғлинига сақлашга сарфланган инвестициялар тарихин қисса муддатда самара бериши мумкин, аммо аслар давомида шаклланган менталитетни бу вақт оларига ўзгариши қўйин. Шу бўйсундаги ишлаб чиқариш ва билимларни миллий шахс менталитетининг ижобий хусусиятлари билан ўгунаштириш муҳим вазифадир.

И.Боннер «Инсон капитали инсонда мұжассамлашган даромад келириш қобилият мезонидар. Инсон капитали турға қобилият ва иштедод, шунингдек, олинганд таълим ва малакадан иборат», деб таъкидлаган. Л.Эдвинсон, М.Мэлоун, Т.Стоарт сингари иқтисодиётнинг юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалиши, таълим тизимининг сифати, илм-фан тараққиёт, ахборот алмашинуви ва таъминоти эркинлиги, аҳоли саломатлиги яхшиланшида наимен бўлади. Чунки инсон капиталининг параметрлари ва сифати аҳоли – шахснинг менталитети, таълим даромади, ҳаётай тасаввурлари ва соғлинига сақлаш, умид-нယъяларидан юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалишига оларни таълим тизимининг сифати, илм-фан, таълим ва соғлинига сақлашга сарфланган инвестициялар тарихин қисса муддатда самара бериши мумкин, аммо аслар давомида шаклланган менталитетни бу вақт оларига ўзгариши қўйин. Шу бўйсундаги ишлаб чиқариш ва билимларни миллий шахс менталитетининг ижобий хусусиятлари билан ўгунаштириш муҳим вазифадир.

И.Боннер «Инсон капитали инсонда мұжассамлашган даромад келириш қобилият мезонидар. Инсон капитали турға қобилият ва иштедод, шунингдек, олинганд таълим ва малакадан иборат», деб таъкидлаган. Л.Эдвинсон, М.Мэлоун, Т.Стоарт сингари иқтисодиётнинг юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалиши, таълим тизимининг сифати, илм-фан тараққиёт, ахборот алмашинуви ва таъминоти эркинлиги, аҳоли саломатлиги яхшиланшида наимен бўлади. Чунки инсон капиталининг параметрлари ва сифати аҳоли – шахснинг менталитети, таълим даромади, ҳаётай тасаввурлари ва соғлинига сақлаш, умид-нယъяларидан юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалишига оларни таълим тизимининг сифати, илм-фан, таълим ва соғлинига сақлашга сарфланган инвестициялар тарихин қисса муддатда самара бериши мумкин, аммо аслар давомида шаклланган менталитетни бу вақт оларига ўзгариши қўйин. Шу бўйсундаги ишлаб чиқариш ва билимларни миллий шахс менталитетининг ижобий хусусиятлари билан ўгунаштириш муҳим вазифадир.

И.Боннер «Инсон капитали инсонда мұжассамлашган даромад келириш қобилият мезонидар. Инсон капитали турға қобилият ва иштедод, шунингдек, олинганд таълим ва малакадан иборат», деб таъкидлаган. Л.Эдвинсон, М.Мэлоун, Т.Стоарт сингари иқтисодиётнинг юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалиши, таълим тизимининг сифати, илм-фан тараққиёт, ахборот алмашинуви ва таъминоти эркинлиги, аҳоли саломатлиги яхшиланшида наимен бўлади. Чунки инсон капиталининг параметрлари ва сифати аҳоли – шахснинг менталитети, таълим даромади, ҳаётай тасаввурлари ва соғлинига сақлаш, умид-нယъяларидан юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалишига оларни таълим тизимининг сифати, илм-фан, таълим ва соғлинига сақлашга сарфланган инвестициялар тарихин қисса муддатда самара бериши мумкин, аммо аслар давомида шаклланган менталитетни бу вақт оларига ўзгариши қўйин. Шу бўйсундаги ишлаб чиқариш ва билимларни миллий шахс менталитетининг ижобий хусусиятлари билан ўгунаштириш муҳим вазифадир.

И.Боннер «Инсон капитали инсонда мұжассамлашган даромад келириш қобилият мезонидар. Инсон капитали турға қобилият ва иштедод, шунингдек, олинганд таълим ва малакадан иборат», деб таъкидлаган. Л.Эдвинсон, М.Мэлоун, Т.Стоарт сингари иқтисодиётнинг юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалиши, таълим тизимининг сифати, илм-фан тараққиёт, ахборот алмашинуви ва таъминоти эркинлиги, аҳоли саломатлиги яхшиланшида наимен бўлади. Чунки инсон капиталининг параметрлари ва сифати аҳоли – шахснинг менталитети, таълим даромади, ҳаётай тасаввурлари ва соғлинига сақлаш, умид-нယъяларидан юксалишига оларни таълим тизимининг ривожлигига қарашадиган юксалишига оларни таълим тизимининг сифати, илм-фан, таълим ва соғлинига сақлашга сарфланган инвестициялар тарихин қисса муддатда самара бериши мумкин, аммо аслар давомида шаклланган менталитетни бу вақт оларига ўзгариши қўйин. Шу бўйсундаги ишлаб чиқариш ва билимларни миллий шахс менталитетининг ижобий хусусиятлари билан ўгунаштириш муҳим вазифадир.

И.Боннер «Инсон капитали инсонда мұжассамлашган даромад келириш қобилият мезонидар. Инсон капитали турға қобилият ва иштедод, шунингдек, олинганд таълим ва малакад

